

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויחידות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת כִּי תִשָּׂא

יציאת השבת:

18:19

ירושלים: 18:18

יח' אדר תשפ"ו

שבת פרה

הפטרה: ויהי דבר ה'

יציאת שבת ר"ת: 18:52

גיליון 953

מניסת השבת:

17:11

ירושלים: 17:05

אִישׁ כֹּפֵר נַפְשׁוֹ

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה



השבת נקרא בפרשת השבוע את הציווי לתת מחצית השקל בזמן המפקד של עם ישראל כתרומת הקדש. פרשה זו נקראת גם בסמוך לראש חודש אדר בספר תורה נפרד - כפרשת שקלים. ואולם עצם הקריאה של פרשה זו מעלה את השאלה מדוע צריך לתת מחצית השקל? מדוע לא ניתן שקל שלם כן יהיה קל יותר לספור את הנותנים? יש לומר, שנתנית מחצית השקל מלמדת כי כל יהודי אינו שלם בפני עצמו והוא זקוק להשלמה של יהודי נוסף.

ואולם יש לתמוה, הכיצד מחצית השקל מהווה פדיון לאדם, "איש כופר נפשו"? ואכן חז"ל אומרים לנו שבדבר זה נתקשה משה: "אמר רבי יהודה בר רבי סימון בשם רבי יוחנן: שלשה דברים שמע משה מן הקדוש ברוך הוא - והרתיע לאחוריו: כיון שאמר לו (שמות ל'): 'וְנָתַנּוּ אִישׁ כֹּפֶר נַפְשׁוֹ', אמר משה: מי יוכל ליתן כופר נפשו?! - 'עור קָעַד עֹר וְכָל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן קָעַד נַפְשׁוֹ' (איוב ב), ועדיין אינו מוגיע, שנאמר (תהלים מט): 'אֵחָ לֹא פָדָה יִפְדֶּה אִישׁ, לֹא יִתֵּן לְאֵלִים קָפָרוֹ, וְיִקְרֶה פְּדִיּוֹן נַפְשׁוֹ'."

ואולם התשובה נמצאת במקום אחר: "אמר רבי מאיר: כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו: 'זֶה יִתְּנוּ - כזה יתנו!'. לא רק את סכום הנתינה הראה הקב"ה למשה, אלא גם את צורת הנתינה - מטבע של אש, פירוש, נתינה מתוך עשייה רוחנית מכל הלב, שגם הגוף מחובר לה. נתינה כזו הנעשית מתוך תשובה ומתוך רצון לקיים את דברי הבורא בחום ובאהבה הרי היא מכפרת על האדם. גם בימנו צריך האדם לעשות את ציווי הבורא לא כמציאות אנשים מלומדה בקרירות, אלא בשמחה ובחום. ודאי בעשייה כזו יש בכדי לכפר לאדם על חטאיו ולהצילו ממות לחיים - כזה יתנו.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה"נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים * הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

שבת פרשת פרה

השבת השלישית שב'ארבע פרשיות', היא פרשת פרה, שקורין בשבת הסמוכה לפרשת החדש. בשבת 'פרה' מוציאים בבית הכנסת שני ספרי תורה, באחד קורין שבעה אנשים בפרשת השבוע, ובשני קורין מפטיר בפרשת פרה אדומה בסדר 'זאת חקת התורה' שבספר במדבר:

נוהגין להחמיר בקריאה של פרשה זו, כיון שלפי דעת מקצת מן הפוסקים, קריאה זו היא מצוה מן התורה, והיא רמוזה בפסוק: ואת חקת התורה אשר צוה ה' לאמור - דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מזכיר תחילה את המצוה ואחר כך - דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כלומר, דבר ותקרא לפני ישראל את החקה הזאת. ואף על פי שנהגו בכל ארבע הפרשיות שאין קורין למפטיר קטן, אלא מי שנמלאו לו י"ג שנים תמימות, מחמירין יותר בפרשת פרה מפני הטעם שאמרנו, שאין הקטן שפטור מן המצוות מדברי תורה, יכול להוציא אחרים ידי חובתם:

ענין קריאה זו קודם ניסן, כדי להזכיר ולהודיע לכל מי שנטמא במת להטהר מטומאתו, כדי שיוכל להקריב קרבן פסח במועדו. והקדימו לזרז על כך קודם ניסן, לפי שהרחוקים מירושלים כבר התחילו לצאת מעריהם בראש חדש ניסן לעלות לירושלים. ובעוד שכל איש בעירו ובתוך קהלו, מזכירין לו שאם נטמא במת שיטהר תחילה באפר הפרה ואז יוכל להקריב את קרבנו בפסח ראשון ולא ידחה לפסח שני. וכל הנטמא במת אינו יכול להקריב קרבן אלא אם הוא עליו ממי החטאת שנעשו עם אפר הפרה, ביום השלישי לטומאתו וביום השביעי, ובשמיני הוא טהור להכנס למקדש ולאכול בקדשים:

ואף על פי שבעוונותינו חרב בית המקדש ואין לנו קרבן ולא טהרה לאכול מבשר הקדשים, אנו מחזיקים בתורת הטהרה ולומדים מצוותיה ודיניה ועוסקים בהם בזמנם, ונחשב לנו כאילו הטהרנו מטומאותנו והכשרנו עצמנו להקריב קרבנותינו במועדם:

אמרין בירושלמי: בדין הוא שתקדים פרשת החדש לפרשת פרה אדומה, שבאחד בניסן הוקם המשכן ובשני לו נשרפה הפרה, ולמה אמרו להקדים פרה אדומה? לפי שהיא טהרתם של ישראל, כדי שלא יהיו נדחים לפסח שני:

כתוב בספרים, שימים אלה שקודם הפסח מסוגלים לזכות בהם לרוח טהרה, כשם שישראל עוסקים עתה בפרשת פרה והיו עוסקים בטהרתם קודם הקרבת הפסח בזמן שבית המקדש היה קיים:

הכל חולך אחר השרש:

לא הצריכה תורה טהרה באפר הפרה אלא לטמאי מתים בלבד. כל הנטמא בטומאה אחרת עולה מטומאתו כדרכו, כפי שמפורש עליו בתורה ואינו זקוק למי חטאת לטהרתו, אבל הנטמא במת אינו נטהר לעולם עד שיוז עליו ממי חטאת בשלישי ובשביעי לטומאתו:

ומצוה זו נתנה לישראל בראש חדש ניסן מן השנה השניה לצאתם ממצרים, ביום הקמת המשכן. שהיו בהם טמאי מתים, והיו צריכים להטהר להקריב פסחיהם:

ומלבד טהרת הפרה מטומאת מת, ניתנה גם לכפר על מעשה העגל. לאחר שהקדוש ברוך הוא נתפס עם ישראל אחר חטא זה, וצוה עליהם לעשות לו משכן, וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם, נתן להם מצוה זו כדי להטהר לגמרי מכל טומאה שדבקה בם מטומאת מת ומטומאת כל עבודה זרה שהיא שרש המיתה בעולם. הרי שטהרת אפר הפרה היא גם טהרה מכל טומאת עבודה זרה שלא תשאר חס ושלוש דבוקה בנפש האדם מישראל:

ומפני שמעשה הפרה האדומה הוא שרש הטהרה לישראל, לכך עשו בו מעלות יתרות בטהרה. שכל דבר שישרשו טהור לגמרי, אפילו נפלה טומאה אחר כך בענפיו, שוב אין הטהרה נפגמת. וכן אתה אומר בפרה אדומה שבאה לטהר מטומאת מת, שאף על פי שמקילים לפעמים בדיני טומאה, כיון שבאו לעשות שרש לטהרה - החמירו בו חומרות רבות ועשאוהו במעלות של טהרה שאין למעלה מהן יותר.

פרשת פרה - חקת הפרה

הרבה מצוות יש בתורה שנקראות 'חקה' ולא נאמר בהן טעם, אף על פי כן נמסרו טעמיהן רזיהן וסודותיהן לחכמי האמת שבכל דור ודור, איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום; ואולם מצוה זו של פרה אדומה נאמר בה (במדבר יט): זאת חקת התורה, כלומר, זאת - ואין דומה לה 'תמן תנינן': כל העוסקין בפרה מתחילה ועד סוף - מטמאין בגדים, והיא עצמה - מטהרת טמאים; אלא אמר הקדוש ברוך הוא, חוקה חקקתי, גזרה גזרתי, אי אתה רשאי לעבור על גזרתי:

כֹּל זֶה נִסִּיתִי בְּחֻקָּהּ, אֲמַרְתִּי אֶחְקָהּ - וְהָיָה רְחוּקָה מִמֶּנִּי (קהלת ז) - אמר שלמה: על כל התורה כולה עמדתי, ועל פרשה זו של פרה, כיון שהייתי מגיע בה, הייתי דורש בה, חוקר בה ושואל בה, אמרתי אחכמה - והיא רחוקה ממני:

וַיִּקְחוּ אֵלָיךְ (במדבר יט) - אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, לך אני מגלה טעמיה, אבל לאחרים - חקה: בוא וראה שלא כמידת ישראל אומות העולם. מידת אומות העולם, כשהם יודעים טעם במצוה הם משבחים אותה, וכשאינם יודעים טעם, הם מזלזלין בה, בין כך ובין כך אינם מקבלים עליהם את המצוות ולא שומרים אותן; וביותר השטן ואומות העולם מקטרגים ומונים את ישראל על מצות פרה אדומה, לומר, מה המצוה הזאת, ומה טעם יש בה? אבל מידתם של ישראל אינה כן, אלא בין שידעו טעמה של מצוה ובין שאינם יודעים, מקבלים עליהם עול כל המצוות; וביותר חביבה עליהם מצוה שלא נאמר בה טעם, אלא כולה היא גזרת המלך בלבד:

כיון שישראל מבטלין את עצמם מפני גזרותיו של הקדוש ברוך הוא ואין שואלין בהן טעם, וחביבה עליהם כל גזרה אפילו אם היא נגד השכל האנושי, ודבקים בה אפילו אין יודעים חכמתה, ונמשכין אחר הקדוש ברוך הוא באמונת לבם בלבד, ולא עוד, אלא אפילו דברים שידעו בהם טעם, אינם עושים אלא מפני רצונו של הקדוש ברוך הוא בלבד.

הלכות קידוש על היין בשבת

א. אחר תפלת ערבית ימהר לילך לביתו לקדש, שמצוה להקדים לקדש את היום, וכל הזריז הרי זה משובח. ולכן לא יתעכב בשיחה עם המתפללים, אלא יזדרז לביתו כדי לקדש. ויש נוהגים לברך את הבנים קודם הקידוש, ויש הנוהגים כן אחר הקידוש. ונכון לנשק את ידי אביו ואמו אחר הקידוש.

ב. מצות הקידוש בליל שבת צריכה להיות קודם נטילת ידים לסעודה. וכמו שכתבו רב עמרם גאון, והרי"ף, והרמב"ם, ומרן השלחן ערוך. וכן פשט המנהג בכל עדות המזרח. והנוהגים ליטול ידיהם תחלה קודם הקידוש, עליהם לשנות מנהגם ולקדש קודם הנטילה לסעודה.

ג. מצות עשה מן התורה לקדש את יום השבת בכניסתו בדברים, שנאמר, זכור את יום השבת לקדשו, כלומר, זכרהו וזכרת שבה וקידוש. ומדברי סופרים צריך שתהיה זכירה זו על כוס של יין, וסמכו על מה שמצינו זכירה ביין, ככתוב: זכרו כיין לבנון, ונאמר: נזכירה דודיק מיין.

ד. אף בקידוש של יום טוב, דעת רבים מהראשונים שהוא מן התורה, ואף על פי שהרב המגיד כתב שהקידוש בליל יום טוב הוא מדברי סופרים, והביאוהו האחרונים להלכה, מכל מקום רבים מהראשונים סוברים שהוא מן התורה כמו בשבת, וכן עיקר להלכה. ולכן אם חל יום טוב בערב שבת, ואין לו אלא כוס אחד של יין בלבד, יקדש על הכוס בליל יום טוב, ובליל שבת יקדש על הפת אם לא נודמן לו יין בינתיים, שאין מעבירין על המצות.

ה. כשיבא לביתו ימהר לקדש ולאכול מיד. ורשאי אדם לקבל שבת מבעוד יום ולקדש ולאכול, ואחר כך יתפלל ערבית בלילה. ובלבד שיתחיל באכילתו חצי שעה קודם זמן ערבית, שהוא זמן צאת הכוכבים. ומותר לסתכלה לקדש מבעוד יום, אף על פי שהקידוש מן התורה, ועדיין לא קדש היום.

ו. כשמקדש על היין, כיצד הוא עושה, נוטל כוס שמחזיק רביעית הלוג או יותר, [שמונים ואחד גרם], ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ, וממלא את הכוס על כל גדותיו בין הכשר לברכה. ומכל מקום כל שיש בכוס שיעור רביעית יין, אף אם אין הכוס מלא, אין זה לעיכובא. ויש שאין ממלאים את הכוס ממש, מחשש שישפך מהיין ויתבזה. וצריך שיהיה הכוס שלם ואחר כך אוחז הכוס ביד ימינו, ומגביהו מן השלחן טפח או יותר, ולא יסייע בשמאל את יד ימינו. ואומר כשהוא עומד "יום השישי ויכולו וכו'" עד אשר ברא אלוקים לעשות, ואח"כ מברך בורא פרי הגפן, וברכת הקידוש, ושותה מיושב.

[ע"פ ילקוט יוסף לראשל"צ הגר"י יוסף שליט"א].

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - גלב"ע יב' תמוז תשע"ז



עלון זה מוקדש:

לחפזות: ציפורה וידועש לוי. שרה בת שמחה. עזר בן עישא. תקוה בת עזיזא. אלגה בת ג'אן. אסנת בת זחבה. מול בת עשרה. אפרם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זודרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן בן מויל. דוד ביטון הי"ד.

לחילי נשות: הר"ע עקי. הר"מ פאליה. רבי מסד מלך. רבי יעקב ורטיס ששן. עקד דעי. מקס דעי. מר חיים. ישראל אפרם קרן. ארן פועלם. חרסבס. מר פילק. מרדכי בן דמו. אסתר ועשר נחם. עמוס דברי. אסתר בת תורא. אילנה בת פריחה. איהרן בן שעזון. ציונה בת דוד. זקא אפרם ארמזע. עזיה ועמיס. חיה רחל לוי. ביטון יודיה. מרדכי שעזון. אסתר אלקוב. אפרים בן שניא אלער. רחמים אפרם. דבורה וארן מתעם. סמאל ענקין. ארלי שרד. צהר פערט. צהר ונחמיה חילי. אורי יצחק אפרם הי"ד. מרדכי ששן הי"ד.

לר"ע הנפנים בשואה: רחמים. אבסכנדר שרור. שושנה ורה. רפאל אפרם. רחמיציל חילי בלית משפחת צימרון הי"ד. אברהם חילי וראה צימרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483